

Aby nám tu bylo hezky: Tvoříme pravidla v MŠ

Petr Kosek

SVOBODOVÁ, Eva. Aby nám tu bylo hezky: Tvoříme pravidla v MŠ. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1852-4.

Knihy od Evy Svobodové jsou sázkou na jistotu. Čtenáři jejích knih vědí, že se setkají se čtivým a prakticky zaměřeným textem. Nejinak je tomu i v její poslední knize. Vůči té jsem přistupoval s velkým očekáváním – věřil jsem, že bude dobrá. A hned po prvních stranách jsem seděl v úžasu nad tím, jak je její poslední kniha skvělá, moudrá a hluboká.

Pravidla

Svobodová v této knize popisuje pravidla jako univerzální fenomén, podle kterého se řídí celý svět. Vše ve vesmíru se řídí podle pravidel: měsíc se pravidelně pohybuje kolem naší Země, každý organismus musí jednou zemřít, člověk se musí narodit a potřebuje podporu silnějších. Celkově pravidla pomáhají v životě člověka strukturovat čas – přinášejí nám do života pravidelnost – od cyklu spánku a bdění, až po to, že si před jídlem umýváme ruce. Dále nám pravidla ukazují „*co se jak dělá*“; a co je v životě správné. Pravidla mohou sloužit i jako prevence před nebezpečnými situacemi, a pokud jsou pravidla dobře používána, tak nám pomáhají vytvářet pocit bezpečí a pohody. Důležitá jsou slova: „*pokud jsou dobře používána*“, pravidla totiž mohou být vytvořena jen „*sama pro sebe*“, a ztrácí se tak jejich smysl. Jak promlouvá spisovatelka Ursula Le Guin (2003, s. 241) ústy jedné ze svých postav: „*Pravidla vytvářejí nespravedlnost,*

a odvaha je rozbíjí.“ Tého hrozby nespravedlnosti si je Svobodová dobře vědoma a v knize ilustruje velké množství příkladů pravidel, která ztratily svůj smysl a přinášejí místo pohody spíš stres a nespravedlnost. Jak jinak obhájit pravidla typu: „*Neodejdeš od stolu dokud nedojíš!*“, „*U jídla se nemluví!*“ (ale paní učitelky si povídají), či „*Nežaluj!*“?

Autorka dále poukazuje na fenomén „nositele problému“, tj. zda problém, který se řeší je opravdu problémem dětí nebo jen pedagoga.

Jak na pravidla

Celá kniha je teoreticky ukotvena v respektujícím a na člověka zaměřeném přístupu (Rogers), a Pessso-Boyden teorii potřeb. Tyto dvě teorie poskytují základ nastavování pravidel v mateřské škole, což je proces společný všem členům v mateřské škole – od provozních pracovníků, přes učitele, ředitele, až po ty nejdůležitější – děti. Autorka konkrétně popisuje, jak postupovat s dětmi při tvorbě pravidel a to skrze přístup založený na předkládání problémů. Tedy místo toho, aby pedagog direktivně zavelel: „*Na žebřiny se lézt nesmí, pokud nejsem u toho!*“, autorka navrhuje přizvání dětí do řešení pedagogova problému: „*Mám strach, že se někomu něco stane, když bude sám šplhat po žebřinách. Co s tím budeme dělat?*“ Autorka nás přímo provází postupem společné tvorby pravidel, který probíhá v šesti krocích:

Fáze motivační	Při této fázi se děti setkávají s problémem, ať již v reálné situaci nebo skrze příběh.
Fáze konstruktivní	Děti s pedagogem zkoumají problém, hledají řešení a nabízejí různé způsoby, jak problém řešit.
Fáze upřesňování	Děti s pedagogem řeší další možnosti – třeba, to, že někdo má rád lechtání, a někdo ne; a někdo jen někde. Pedagog si při této fázi ověřuje, jak děti pravidlu rozumějí.
Fáze procvičování	Děti zkoušejí situace řešit – skrze hru, anebo v každodenním životě.
Fáze důležité otázky	Pedagog s dětmi ověřuje fungování pravidel, např. tak, že společně zkoumají co dělat, když jim někdo ubližuje, ač mu sdělili, že toho má nechat.
Fáze zpětné vazby	Pedagog dává dětem zpětnou vazbu, jak pravidla dodržují. Svobodová doporučuje co nejvíce využívat pozitivní zpětnou vazbu – nezapomínat děti chválit za to, co se daří.

Závěr knihy obsahuje dvacet šest krátkých příběhů o chlapci Adamovi, který chodí do mateřské školy, kde zažívá mnohé nesnáze typické pro mateřskou školu. Tyto příběhy jsou inspirativní pro práci s dětmi a vytvářejí spoustu možností, jak dětem představit problémy bezpečným způsobem skrze příběh. Každý příběh nabízí několik otázek skrze které lze rozvíjet diskusi s dětmi o pravidlech v mateřské škole.

Závěrem:

Tato kniha je cenným zdrojem informací pro každého pedagoga (nejen) mateřské školy. Kniha nabízí čtenáři spoustu otázek a velký prostor k reflexi své vlastní praxe. Mně osobně přinesla i pár nepříjemných okamžiků, kdy mě donutila zamyslet se nad mým přístupem k dětem. Kniha mi tak přináší velkou výzvu a spoustu práce. Protože aplikace přístupu, který nám Svobodová nabízí, do praxe je velký a náročný úkol. Svobodová před nás, tak jako před své žáky, předložila problém: Jak na pravidla v MŠ. Ten, nebo ta, kdo se pokusí tento problém řešit má velkou šanci stát se lepším pedagogem a možná i člověkem.

Seznam literatury

- SVOBODOVÁ, Eva. Aby nám tu bylo hezky: Tvoříme pravidla v MŠ.
Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1852-4.
- LE GUIN, Ursula K. Příběhy ze Zeměmoří. Přeložil Petr KOTRLE,
ilustroval Milan FIBIGER. Praha: Triton, 2003. Trifid (Triton). ISBN
80-7254-276-1.

*Mgr. Petr Kosek
Ústav speciálněpedagogických studií
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc
petrk169@gmail.com*